

Špecifické poruchy učenia

Pod pojmom špecifické poruchy učenia (vývinové poruchy učenia)rozumieme skupinu ťažkostí, ktoré sa prejavujú pri osvojovaní si vedomostí a zručností čítania, písania, matematiky a pod. Vznikajú na základe disfunkcie centrálnej nervovej sústavy. Diagnostikujú sa špeciálnopedagogickým vyšetrením detí s minimálne priemerným intelektom. Prejavujú sa neschopnosťou osvojiť si uvedené vedomosti a zručnosti aj napriek primeranému vyučovaciemu pôsobeniu.

Špecifické poruchy učenia:

- **dyslexia** - porucha čítania,
- **dyskalkúlia** - porucha matematických úkonov,
- **dysgrafia** - porucha písania písmen a číslíc,
- **dyslalia** - porucha reči - zámena hlások,
- **dysortografia** - porucha v oblasti používania (aplikovania) gramatických pravidiel,
- **dyspraxia** - porucha praktických zručností,
- **dyspinxia** - poruchy výtvarného prejavu,
- **dysmúzia** - poruchy hudobného prejavu.

DYSLEXIA

Dyslexia je biologicky podmienená porucha, ktorá sa prejavuje neschopnosťou čítať, alebo veľmi ťažkopádnym čítaním. Je to špecifická porucha prejavujúca sa neschopnosťou naučiť sa čítať. Porucha postihuje základné znaky čitateľského výkonu, a to rýchlosť, správnosť, technika čítania a porozumenie čítanému textu.

Príznaky dyslexie:

- žiak je zvyčajne bystré a šikovné dieťa, no jeho výkony na čítaní sú hlboko podpriemerné a naopak jeho výkony v matematike obyčajne ďaleko prevyšujú výkony v čítaní (niekedy sa objavuje dvoj, či trojstupňový rozdiel v hodnotení),
- žiak je neposedný, má zníženú schopnosť koncentrácie a len ťažko sa sústreďí,
- konkrétnej činnosti sa dokáže venovať iba krátkodobo,
- má poruchy pravo-ľavej orientácie, resp. orientácie v priestore,
- má problémy pri reprodukcii rytmu,
- má výrazne zníženú rýchlosť čítania,
- má veľkú chybovosť čítania, resp. nevie o čom číta (obsah,
- má zníženú kvalitu čítania (hláskovanie, v lepšom prípade slabikovanie).

Chyby v čitateľskom prejave dyslektika:

- typické sú zámeny zrkadlové (b/d), tvarovo podobných písmen.(m/n),
- typické sú zámeny samohlások (a/o, o/e, a/e),
- prešmykovanie slabík.(píš/šíp),
- prečítanie iba prvej časti slova, pričom zvyšok žiak doplní z hlavy,
- dvojité čítanie (žiať slovo na viackrát lúšti potichu a až potom ho nahlas prečíta).

DYSGRAFIA

Dysgrafia je špecifická porucha písania, ktorá sa prejavuje celkovou výraznou neúhladnosťou písma, jehotvarom, rozdielnou výškou a kolísajúcim sklonom.

DYSORTOGRAFIA

Dysortografia je špecifická porucha pravopisu. Postihuje celkovú oblasť gramatiky alebo len určitých javov.

Príznaky dysgrafie a dysortografie:

- nesprávna aplikácia gramatických pravidiel,
- nesprávne uvádzanie tvaroslovia,
- nesprávna syntax.

Chyby v pisateľskom prejave dysgrafika a dysortografika:

- nezvládnutie krátkych časových úsekov,
- problémy v cudzom jazyku,
- zlé rozlišovanie niektorých grafických symbolov,
- zamieňanie slov.

DYSKALKÚLIA

Dyskalkúlia je špecifická porucha učenia, ktorá sa prejavuje neschopnosťou počítat', napriek tomu, že celková inteligencia dieťaťa je v pásme normálu a je vzdelávané bežným spôsobom. Táto porucha počítania spravidla narušuje rozvoj a nadobúdanie matematických zručností. Pôvod tejto poruchy sa predpokladá v génoch alebo v čiastočnom narušení tých častí mozgu, ktoré súvisia s matematickými funkciami.

Príznaky dyskalkúlie:

- problémy s osvojovaním si čísloviek a ich používaním,
- problémy v čítaní a písaní čísel,
- ťažko chápe, že číslo môže vzniknúť aj zložením ($2+2$) alebo rozkladom ($4=1+1+1+1$),
- problémy v matematickej pamäti (ťažkosti s krátkodobým a dlhodobým zapamätaním si postupov potrebných na riešenie príkladov, úloh),
- pomalé počítanie, ktoré sa ani časom nezrýchľuje, neschopnosť riešiť príklady spamäti.

Chyby v matematickom prejave dyskalkulika:

- zamieňanie poradia čísel (žiak si mylí jednotky a desiatky, výsledok zapisuje opačne),
- nesprávne používanie pravidiel triedenia a zaraďovania čísel do číselného radu,
- problémy s vytváraním a písaním čísla pri riešení slovných úloh i v pochopení merných jednotiek (napr. meter, decimeter) a počítanie úloh s nimi.

PORUCHY SPRÁVANIA

- **ADHD** (attention deficit hyperactivity disorder) - porucha pozornosti sprevádzaná hyperaktivitou,
- **ADD** (attention deficit disorder) – porucha pozornosti.

Príznaky ADHD:

- porucha pozornosti (nesústredenosť, slabá výdrž, nedbalosť, zábudlivosť),
- poruchy správania (impulzivita, netrpezlivosť),
- hyperaktivita (neposednosť, hlučné správanie, nadmerná výrečnosť).

Nutné si je uvedomiť, že porucha správania **ADHD** nie je choroba. Je to stav mozgovovej činnosti, spôsob fungovania mozgu. Mozog je z rôznych príčin nastavený na nadmernú aktivitu, chýbajú alebo sú oslabené tlmivé procesy mozgu, ktoré brzdia zvýšenú motorickú činnosť.

Pri poruchách pozornosti sa predpokladá, že systémy mozgu, ktoré sú zapojené do komplexu funkcií súvisiacich pozornosťou, sú oslabené, alebo ešte nezrelé.

Vysoká miera aktivity žiaka pôsobí dojmom, akoby bol v neustálom pohybe, nenechá v pokoji ruky ani nohy, vrtí sa, padá zo stoličky, vyhľadáva blízke predmety, s ktorými by sa mohol hrať, prechádza sa po triede (nedokáže zotrvať na jednom mieste), nemôže sa dočkať, kým príde na rad, často skáče do reči ostatným alebo ich vyrušuje, často nadmerne hovorí, dostáva sa do ťažkostí tým, že si veci nedokáže vopred premyslieť (najskôr reaguje a až potom premýšľa), zapája sa do fyzicky nebezpečných činností bez toho, aby vopred zvážil možné následky, a preto sa často zraní (napr. skáče z veľkej výšky).

Typické prejavy v správaní žiaka sú:

- ľahká rozptýliteľnosť vonkajšími podnetmi,
- problémy s počúvaním a plnením príkazov,
- problémy so zameraním a udržaním pozornosti,
- problémy so sústredením sa na úlohu a jej dokončenie,
- nevyrovnaný pracovný výkon v škole (raz úlohu splní, druhýkrát nie, výkon žiaka sa neustále mení),
- vypínanie pozornosti, čo môže vyzerať ako zasnenosť,
- neporiadnosť (žiak stráca alebo nemôže nájsť svoje veci, napr. zošity, ceruzky a knihy),
- nedostatočné študijné zručnosti,
- ťažkosti so samostatnou prácou,
- agresívne správanie, neprimerane prudká reakcia aj na drobné podnety.

Použitá literatúra:

1. HUČIKOVÁ, Alena, HUČÍK, Ján: *Metodické minimum pre pedagóga o ADHD, ADD*. ŠPU Bratislava 2010. MPC Bratislava 2010. ISBN 978-80-8052-351-0. Dostupné na internete: http://www.mpc-edu.sk/library/files/hucik_publicace_met_min_adhd_add_spu.pdf
2. JARÁBEK, Karol: *Profesionalita v práci výchovného poradcu*. MPC Bratislava, 2010.
3. Metodické pokyny k výchove a vzdelávaniu žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách Schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 31. augusta 2004 rozhodnutím č. CD-2004-12003/23597-1:095 s platnosťou od 2. septembra 2004
4. Metodický pokyn č.22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, schválený MŠVVaŠ SR pod č. 2011-3121/12824:4-921 s platnosťou od 01. 05. 2011.
5. MERLIN, Václav: *Individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178033-4
6. POŽÁR, Ladislav: *Výchovný poradca a žiaci s rozličným druhom postihnutia*. In: Zborník z II. ročníka výročnej konferencie o vzdelávaní na tému: Výchovný poradca na školách v súčasnosti. Trnava: B-print, 2008.
7. Zákon 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
8. ZELINKOVÁ, Olga: *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.
9. ZELINKOVÁ, Olga: *Poruchy učení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.

Internetové zdroje:

www.vudpap.sk
www.skolaplus.sk
www.psychagogia.sk
www.nucem.sk